

Osajulkaisu IV

Haanpää, M., Hakkarainen, M., & Harju-Myllyaho, A. (2023). Arjen utopia? Asukasaktiivisuuden kollektiivista autoetnografiaa. Teoksessa E. Koskinen-Koivisto & K. Kumpulainen (toim.), *Kestävä kulttuurisuunnittelu* (SoPhi 155) (s. 184–202). Jyväskylän yliopisto.

11. Arjen utopia? Asukasaktivismiin kollektiivista autoetnografiaa

Minni Haanpää, Maria Hakkarainen ja Anu Harju-Myllyaho

Johdanto

26.6.2018 klo 9.43 - Minni: Meni hermot niistä leikkivälineiden poistoista eilen (tokihan voi olla purettu parempien tai koulun purun tieltä): ajattelin kirjoittaa Lapparin yleisönosastoon. Lähettekö mukaan?

26.6.2018 klo 9.43 - Minni: Alustavaa tekstiä:

26.6.2018 klo 9.43 - Minni: Millainen on Korkalovaaran tulevaisuus?

Muutama päivä sitten huomasimme, että Vaaranlammen (vanhan) koulun pihalta on poistettu kaikki leikkivälineet. Jäljellä on tyhjä hiekkakenttä. Myös koulu ammottaa edelleen tyhjillään vailla tietoa tulevasta. Nuorisotila on remontissa. R-kioski lopetti toimintansa. Kirjasto ja muutama kauppa sentään vielä on.

Alueen kehitys näyttää pysähtyneen tai ainakin se on jo pitkään ollut odottavassa tilassa. Alueella asuu...

Mitä hyvää alueella on, mitä siellä voisi olla

Kaupungin strategiassa lähiöitä ei mainita lainkaan. Kehitettäviä alueita ovat Ounasvaara, keskusta ja Napapiiri sekä kylät. Miten on mahdollista, ettei kaupungin runsasväkilukuisimmille alueille (esimerkiksi Korkalovaa-

rassa asuu n. 6000 henkilöä) ole mitään suunnitelmia? Mikä on Korkalovaaran tulevaisuus?

26.6.2018 klo 9.44 - Minni: Ja siis ihan omissa nimissä kaupunkilaisena. En tutkijana tms.

26.6.2018 klo 9.45 - Minni: Kun tässä nyt ei muutakaan tekemistä ole...

26.6.2018 klo 9.48 - Anu: Ajattelin aamulla samaa! Great minds think alike!

26.6.2018 klo 9.49 - Minni: 👍👉 no lähdetäänkö tosta sorvaamaan?

[...]

26.6.2018 klo 10.18 - Maria: Joo tottakai aletaan, sorvaamaan. Mielessä kans jo eilen hahmottelin pohjaa 😊 mie vaan rakensin noi sun mainitsemat jutut toisinpäin, mutta noin toimii varmaankin paremmin. Otsikoksi mietin kyssäriä tyylin, - Missä olet Korkalovaara?

Edellä esitetty Whatsapp-keskustelu kuvaa tilannetta, jossa tyytymättömyytemme asuinalueemme kehitykseen konkretisoitui asukasaktivismiksi. Kuten Minni whatsappiin lähetetyssä alustavassa tekstissä hahmottelee, olimme jo pitkään seuranneet huolestuneina Korkalovaaran lähiön kehityksen suuntaa. Sisäilmaongelmien vuoksi suljetun koulun pihan tyhjeneminen leikkivälineistä aiheutti meissä voimakkaan tunnereaktion, kokemuksen siitä, että alueen kehitys ja asukkaat on unohdettu. Tapahtuman myötä julkaisimme ensimmäisen asuinalueemme tilaa käsittelevän yleisönosastokirjoituksemme. Ennen kirjoituksen julkaisua olimme jo aloittaneet pienimuotoisen asukasaktivismitoiminnan: olimme hahmotelleet lähiön kulttuuriin perustuvaa hanketta sekä avanneet Instagram-tilin (@lifeinkorkalovaara), johon kuvasimme alueen rakennuksia ja paikkoja. Tämäkin toiminta juonsi juurensa kokemuksiimme ja havaintoihimme lähiön tilan rapistumisesta ja taantumisesta. Koimme kuitenkin, että alue oli edelleen kiinnostava ja voisi herättää myös matkailullista kiinnostusta ja saada siten positiivista huomiota ja kehitystä. Palaamme alun esimerkin sisältöön vielä myöhemmin tässä luvussa.

Tämän tekstin tarkoituksena on reflektoida asukasaktivismia ja sen tuottamaa osallisuutta henkilökohtaisesta näkökulmasta, kollektiivisen affektiivisen autoetnografian kautta (esim. Laukkanen 2012; Haan-

pää 2017). Käytämme läpi tekstin aineistolainauksia, joista kerromme tarkemmin tekstin kolmannessa alaluvussa osana menetelmän kuvausta. Koska otteemme on kollektiivinen autoetnografia, emme erittele kenen tuottamia tekstit ovat, sillä kokemuksemme ovat paitsi omiamme, myös yhteisiä ja ylikysilöllisiä. Teoreettisena lähtökohtanamme toimii sosiologiseen keskusteluun paikantuva todellisen/arjen utopian käsite (Olin Wright 2011; Salmenniemi et al. 2022). Tarkastelumme keskittyy omaan lähiöaktivismitoimintamme: sen alkuun vaikuttaneisiin, sitä muokanneisiin ja sen seurauksena toteutuneisiin sosio-materiaalisiin järjestelyihin. Toimintamme ei ole ollut varsinainen kulttuurisuunnitteluprosessi tai sen osa (vrt. Häyrynen & Wallin, 2017). Olemme kuitenkin intuitiivisesti lähteneet, ehkä tutkijataustamme vuoksi, toimimaan kulttuurisuunnittelua muistuttavin keinoin (ks. Häyrynen 2017). Toiminta on muotoutunut osin omien resurssiemme ja kokemustemme pohjalta, osin ulkoisten tapahtumien, kuten esimerkiksi kaupunkiorganisaation kaavoitussuunnittelun, seurauksena. Se on muokannut paitsi lähiön tulevaisuutta, myös omaa ja ehkä muidenkin kokemusta osallisuudesta ja paikasta, mitä refleктоimme tässä luvussa.

Artikkeli on rakennettu seuraavasti: ensin käsittelemme lähiöitä tulevaisuuksien paikkoina. Kolmannessa alaluvussa tarkastelemme asukasaktivismia arjen utopiana (Salmenniemi et al. 2022) ja paikannamme oman tutkimuksemme kulttuurisuunnittelun kentälle. Seuraavaksi osoitamme autoetnografisten esimerkkien avulla, miten erilaiset arjen utopian uusintavan työn muodot toteutuvat ja vaikuttavat lähiön sosio-materiaaliseen järjestykseen. Lopuksi pohdimme, miten ja millaisia osallisuuden kokemuksia ja yhteisöllisyyttä eri asukastoiminnan muodot ovat synnyttäneet. Ja toisaalta, millaisia tulevaisuuksia nämä arjen utopiat voivat tuottaa.

Lähiöt tulevaisuuksien paikkoina

Lähiöiden rakentaminen alkoi toisen maailmansodan jälkeen tapahtuneen yhteiskunnallisen murroksen seurauksena: Suomi teollistui ja monilla alueilla vallitsi asuntopula. Lähiörakentaminen seurasi eurooppalaisia kehityskulkuja, mutta suomalaisin maustein metsälähiöperi-

aatteineen. Lähiöt olivat alueina hienoja ja uusia: asuminen lähiössä merkitsi elintason nousua monelle. Kuitenkin useissa lähiöissä palvelutaso jäi huonoksi ja toisaalta ihmisten elämäntapojen muutos oli radikaali maalta kaupunkiin muutettaessa. (Esim. Aalto & Laaksonen 2021, 13–20; Wallin & Rosendahl 2017, 71–76; Kortteinen 1982.) Korkalovaara kehittyi kansallisia vaikutteita seuraillen: Rovaniemen väkiluvun kasvaessa nopeasti sotien jälkeen, silloinen kauppala kärsi asutuspulasta. Ratkaisumallina kaupunginjohto piti Espoon Tapiolan kaltaisen alueen rakentamista kaupungin länsilaidalle ja sitä alettiinkin suunnitella ja rakentaa yhteistyössä Asuntosäätiön kanssa. Alueen suunnittelijaksi palkattiin Alvar Aalto. Aallon alkuperäisen suunnitelman laajasta kokoojakadun yhdistämisestä kolmen alueen kokonaisuudesta toteutettiin lopulta vain yksi, Korkalorinne. Nykyisen Korkalovaaran alue rakennettiin rahoitushaasteiden ja vähäisen kysynnän vuoksi lähinnä betonielementtitekniikalla ylemmäs vaaraan. (Lukkarinen 1998.)

Lähiöt ovat aikansa utopististen suunnitteluideaalien tulosta: yhteiskuntaa järjestettiin uudennlaisin periaattein vastaamaan teollistuvan elinkeinoelämän työvoimatarvetta ja uuden ihmisen ideaalia. Käsité utopia juontaa alkunsa Sir Thomas Moren (1478–1535) poliittisesta satiirista, jossa kritisoitiin aikansa yhteiskunnallisia oloja. Utopioiden on katsottu kuvastavan ”ihanteelliseksi kuvattua paikkaa tai yhteiskuntamuotoa, jota ei ole olemassa” (Tieteen Termipankki 2022). Kirjallisuustutkimuksessa utopiat on perinteisesti ymmärretty tietyn kirjallisuustyyppin määritelmäksi (Eskelinen et al. 2017, 36). Kirjallisuustutkimuksen lisäksi utopia kuuluu käsitteenä tulevaisuudentutkimuksen kentälle, jossa sitä on hyödynnetty niin ikään vaihtoehtoisten tulevaisuuksien kuvittelussa. Utopia sisältää sekä utopian että eutopian käsitteet ja on siten samanaikaisesti jokin toinen paikka ja ei paikka lainkaan (Hedréen 2009). Johan Hedréenin (2009, 221) mukaan tähän ristiriitaiseen ominaisuuteen sisältyy ajatus, että utopioita ei koskaan tulisi tarkastella tarkkoina tai täydellisinä suunnitelmina yhteiskunnasta, vaan täytyy muistaa, että täydellinen tulevaisuus perustuu aina jatkuvassa muutoksessa olevaan nykyhetken yhteiskunnan eetokseen sekä luojansa henkilökohtaiseen moraaliin. Näin ollen utopioita ei tulisikaan tarkastella muuna kuin parhaina mahdollisina ratkaisuinä tämän hetken ongelmiin ja toiveisiin, jotka perustuvat tietyn yksilön ja samalla tavalla ajattelevien näkemyksiin. (Hedréen 2009, 221.)

Alkujaan lähiöihin muutti paljon lapsiperheitä ja lasten sittemmin kasvaessa nuoriksi, koettiin lähiöt levottomiksi. Melko pian lähiöitä alkoi leimata ongelmapuhe, jossa esimerkiksi rikollisuuteen ja muuhun yleiseen levottomuuteen liittyvät teemat yhdistettiin nimenomaan lähiöihin alueina. Ongelmapuhetta ylläpiti, ja ylläpitää edelleen, media ja julkinen keskustelu. Toisaalta keskustelu lähiöistä on ollut polarisoitunutta koko niiden olemassaolon ajan: usein asukkaiden mielestä ne ovat pääosin hyviä paikkoja asua, mutta ulkopuolelta katsottuna taas ei-toivottuja ja -haluttuja paikkoja. (esim. Roivainen 1999; Maïche 2021.) Puhe ja mielikuvat lähiöistä ovat vuosikymmenten saatossa siis liuku-neet uuden, uljaan yhteiskunnan utopiasta kohti dystopiaa: huonoa ja epätoivottavaa yhteiskunnallista tilaa. Kuten alun Whatsapp-keskustelu-lainauksesta käy ilmi, myös Korkalovaaran tila on seurannut kansallista dystooppista lähiökehitystä. Niin alueen yksityiset kuin julkiset palvelut ovat vähentyneet, keskeisimpänä alueen kehitykseen vaikuttaneena tekijänä sisäilmaongelmien vuoksi suljettu koulurakennus. Palveluiden kaikkoomisesta on seurannut esimerkiksi asuntojen hintojen laskua ja toisaalta poismuuttoa, kun lapsiperheet ovat siirtyneet kaupungin-osiin, joissa palvelut ovat helpommin saavutettavissa. Kansallisesti lähiöiden ei-toivotut kehityskulut ja alueellinen eriytyminen ovat johtaneet siihen, että lähiöitä on jo pitkään kehitetty erilaisilla kehitysohjelmilla, muun muassa viime vuosina Valtioneuvoston kansallisella lähiöohjelmalla (Lähiöohjelma 2020–2022).

Lähiöiden kehitys on ollut lähihistoriassa varsin dystooppista. Kehittämisen lähtökohtana kammottavien tai epätoivottujen, dystooppisten, tulevaisuuksien kuvittelu voi osaltaan ravistella ja saada aikaan toimintaa (ks. esim. Pinto et al. 2021, 2–3). Dystopia-ajattelulla voi olla samankaltaisia tarkoitusperiä kuin utopia-ajattelulla. Tavoitteena on nostaa esille paikkoja, jotka ovat tavanomaisen arkielämän ulkopuolella. Lähiöiden tulevaisuutta voi olla tarpeen tarkastella äärimmäisten tulevaisuuksien näkökulmasta, ei siis totuttuihin ajattelumalleihin takertuen. Omakin kokemuksemme on tuntunut siltä, että aina ajateltuamme, etteivät asiat enää voi mennä huonommin, saamme yllättyä ja alueen kehittymisen saa uusia kurjistavia käännteitä. Kokemus tästä kehityskulusta omalla asuinalueellamme, kotonamme, sysäsi meidät kohti asukasaktivismia, arjen utopioita.

Asukasaktivismi arjen utopiana

Arlandan lentokentällä on rauhallista. Olemme konferenssimatkalla innostuksen ja erehdyksen kautta saapuneet lentokentälle neljä tuntia ennen lennon lähtöä. Onneksi väsymyksestä huolimatta juttu luistaa. Minni puhkeaa puhumaan kulttuurielämyksistä, joihin on tutustunut ja niiden soveltuvuudesta Korkalovaaraan. Olen hetken itse epäuskoinen ja meitä myös hieman naurattaa Korkalovaaran valjastaminen kulttuurielämysten kohteeksi. Mitä enemmän asiaa pyöritellään, sitä paremmalta ajatus alkaa tuntua. Eihän lähiö kuitenkaan ole kulttuurityhjiö, vaan alueella on kosolti luontoa, arkkitehtuuria, tarinoita ja elämää. Olen itse osin kiusaantunut. Aiheeseen liittyy osaltani paljon historiaa, jota en ole koskaan pohtinut tästä näkökulmasta. Silti ajatus kiehtoo. Matkalta palattuamme jatkamme keskustelua.

Kuten aiemmin toimimme esille, emme tarkastele utopiaa tarkkarajaisena paikkana, johon tulisi pyrkiä. Sen sijaan tarkastelemme utopiaa viitaten Suvi Salmenniemen, Salome Tuomaala-Özdemirin ja Hanna Ylöstalon (2022, ks. myös Olin Wright 2011) tapaan arkipäivän utopioihin. Erik Olin Wright (2011) puhuu myös todellisen utopian käsitteestä sosiologiana, joka tutkii mahdollista pelkän tosiasiallisen sijasta. Todelliset utopiat eroavat hänen mukaansa ”puhtaista utopioista” siten, että ne kiinnittävät huomion myös seikkoihin, joita utopioiden tuleminen toteen vaatii. Salmenniemi et al. (2022) ymmärtävät utopiat prosessuaalisina avoimina ajatuskutsuina, eivät ihanneyhteiskuntien yksityiskohtaisina suunnitelmina, joissa on ”epärealistisuuden ja staattisuuden pohjavire”. He myös alleviivaavat, että arkipäivän utopiat eivät ole vain ajattelua vaan mitä suurimmissa määrin tekemistä (Salmenniemi et al. 2022, 3).

Arjen utopioita tuotetaan uusintavan työn kautta, joka toimii käsitteellistyskutenä asukasaktivismimme tarkastelussa. Uusintavan työn kontekstissa arkipäivän utopiat näyttäytyvät toisenlaisten maailmojen tekemisen tiloina. Tiloina, joissa muutosta tavoitellaan kokeilemalla erilaisia tapoja järjestää yhteiskunnallista ja poliittista arkissa yhteyksissä. (Salmenniemi et al. 2022.) Salmenniemi et al. (2022) ovat avanneet arjen utopioita tuottavaa uusintavaa työtä ruumiillisen työn, vuorovaikutus-,

muisti- ja kokeilutyön näkökulmista. Avaamme seuraavaksi näitä uusintavan työn muotoja lyhyesti.

Ruumiillinen työ on tosiasiallisesti ruumiillista tekemistä. Salmenniemen et al. (2022, 146) tutkimuksessa se oli esimerkiksi talojen korjaamista, kunnostamista ja ylläpitoa, johtuen tutkitusta kontekstista. Ruumiillinen uusintava työ on näyttäytynyt kuvattujen yhteisöjen näkökulmasta ”jatkuvinä talkoina”, joka on ollut ajoittain kohtuuttoman suuri työrupeama, mutta samaan aikaan se on tuottanut myös kunnian ja ylpeyden tunteita. Ruumiillinen työ sisältää paljon miestapaisia elementtejä, mutta siihen yhdistyy myös hoivan elementti, esimerkiksi Salmenniemen ja kumppanien tutkimuksessa huolen pitäminen yhteisön ylläpitämistä taloista. (Salmenniemi 2022, 146–149.) Vuorovaikutustyö liittyy arkipäivän utopioihin sisältyvään arkipäiväiseen sosiaaliseen uusintamiseen (Salmenniemi et al. 2022, 149). Arkipäivän utopioita ei rakenneta tyhjiössä, vaan vuorovaikutuksessa muiden yhteisön jäsenten kanssa. Tämä aiheuttaa väistämättä myös konflikteja, joiden neuvottelu ja käsitteleminen on yksi keskeinen sosiaalisen uusintamisen muoto. Vuorovaikutustyö voikin sisältää esimerkiksi neuvottelua vastuunjaosta ja vähistä resursseista, mikä voidaan nähdä myös muista huolehtimisen muotona. (Salmenniemi et al. 2022, 149–152.)

Uusintava työ koskee myös kulttuuristen symbolien uusintamista (Salmenniemi et al. 2022, 152). Salmenniemi et al. (2022, 152) kutsuvat tätä muistityöksi, jonka tehtävänä on välittää yhteistä eetosta ja historiaa eteenpäin yhteisössä. Tällä työllä, tarinoilla yhteisöstä, on tärkeä rooli yhteisön identiteetin tuottamisessa ja arkipäivän utopioiden ylläpitämisessä. Yhteisöjen ylläpitäminen voi olla myös kuormittavaa ja jopa niin raskasta, että Salmenniemen ja kumppaneiden kuvaamissa yhteisöissä niiden jäsenten pelättiin palavan loppuun. Muistityön tavoitteena onkin uusintaa kulttuuria ja yhteisön ideologiaa siten, että voidaan säilyttää arkipäivän utopioiden lupaus paremmasta tulevaisuudesta (Salmenniemi et al. 2022, 152–154.) Arjen utopiat sisältävät ajatuksen kokeilusta ja uuden etsimisestä, kokeilutyöstä. Kokeilutyö on yhtä aikaa sekä ajattelua että ruumiillista työtä: teoreettisia ajatuksia kokeillaan käytännössä ja näiden kokeilujen pohjalta opitaan teoreettisesti uutta. Kokeilutyö on toisin ajattelemista ja tekemistä, vaihtoehtoisten tapojen etsimistä arjessa ja tilassa. (Salmenniemi et al. 2022, 154.)

Vaikka ajatuksemme utopiasta on paikan sijaan enemmän tekemisen tila, toimintaamme voidaan tarkastella paikkalähtöisenä kaupunkikehittämisenä. Emme kuitenkaan pitäydy vain tarkkarajaiseen fyysiseen paikkaan, vaan Pasi Mäenpään ja Maija Faenhlen (2021, 121) tavoin tulkitsemme paikkaa sosiaalisena ilmiönä, jolloin merkityksellistä on paikallisten resurssien, tarpeiden ja toiveiden todentuminen paikan kehittämisessä tuottaen yhteisön ja sen jäsenten hyvinvointia lisäävää paikkaa (Mäenpää & Faenhle 2021, 121). Edellä esitetyn mukaisesti tarkastelemme julkisen tilan suunnittelua ja hallinnointia paikan eli oman kaupunginosamme näkökulmasta kaupunkisuunnittelu järjestelmän strategisen ja kokonaisvaltaisen otteen sijaan (Mäenpää & Faenhle 2021, 121). Tästä näkökulmasta kulttuurisuunnittelua voidaan pitää paikkalähtöisen kaupunkikehittämisen muotona, joka on enemmän arkista ja toiminnallista, nykyhetkessä tapahtuvaa jokaisen toimintaa, kuin ylhäältä alaspäin ohjautuvaa, kaavoituksen ja muiden suunnitteluprosessien aikataulujen hallitsemaa toimintaa (Mäenpää & Faenhle 2021, 122; Häyrynen 2017).

Tutkimusotteemme on kollektiivinen affektiivinen autoetnografia (esim. Haanpää 2017; Laukkanen 2012; Valtonen & Haanpää, 2018). Aineistojamme ovat kirjoitetut autobiografiset reflektiot, käymämme Whatsapp-keskustelut, järjestetyistä tilaisuuksista tehdyt yhteiset muistelut sekä raportit ja media-aineistot. Autoetnografian keinoin pyrimme tuomaan esiin kaupunkisuunnittelun ja -kehittämisen ”tuntua” sekä affektiivisuutta. Aktivismi-toimintamme on ollut varsin orgaanista suhteessa kaupunginosamme kehitykseen ollen välillä reaktiivista ja välillä proaktiivista. Aineistomme ei muodosta systemaattista, tarkkarajaista kokonaisuutta, lukuun ottamatta kolmenkeskeistä Whatsapp-keskusteluamme vuosilta 2018–2022. Tausta-aineistona olemme tämän lisäksi käyttäneet asukasyhdistyksen Whatsapp-keskustelua vuoden 2020 ajalta. Aineistoa on kertynyt eri tavoin eri tilanteista, kuten edellä on tuotu ilmi. Olemme kuitenkin osana tämän luvun kirjoittamista koonneet yhteisenä muistelutyönä kronologisen luettelon tekemisistämme vuosien varrella. Olemme lukeneet aineistoa uusintavan työn viitekehyksen läpi kiinnittäen erityisesti huomiota siihen, miten uusintava työ tapahtuu affektiivisina prosesseina suhteessa sosio-materiaaliseen ympäristöömme (esim. Rinne & Olsson 2020).

Uusintavaa työtä lähiössä: aktivismin affektiivisuudesta

Auditoriossa on paljon porukkaa, varmaan lähemmäs sata ihmistä. Monet tunnistat koululaisten vanhemmiksi, muutama lautakunnan jäsenkin näyttää olevan paikalla. Pari koululaistakin on tullut paikalle ja muutama selvästi vanhempi henkilö. Eturivi on täynnä ”kaupungin porukkaa”. Tilaisuus alkaa. Viranhaltijat esittelevät suunnitelmia ja laskelmia. Tunnen epäuskon, hermostuneisuuden ja raivon kasvavan sisälläni. Ei tämä näin voi mennä! Yritän pitää naamaani peruslukemilla, jotta tuleva puheenvuoroni olisi mahdollisimman uskottava. Maria pyörittelee silmiä ja jupisee äänekkäästi vieressäni. Yritän hillitä häntä. Muualtakin yleisöstä kuuluu välikommentteja. Viranhaltijat saavat puheenvuoronsa pidettyä ja alkaa yleinen keskustelu. Pyydän puheenvuoroa. Huomaan ääneni värisevän ja olen vähällä itkeä, tilanne tuntuu niin epäoikeudenmukaiselta. Huomaan, että puheenvuoroni saa vastakaikua yleisössä. Viranhaltijatkin huomaavat, etteivät heidän selityksensä vakuuta ja alkavat epäillä ääneen, mitä ne muut ajattelevat, jotka eivät tulleet paikalle. En meinaa uskoa korviani, voiko paljon enempi enää meitä paikalle tulleita väheksyä...

Tässä alaluvussa analysoimme sitä, miten erilaiset arjen utopian uusintavan työn muodot ovat saaneet alkunsa, toteutuneet ja vaikuttavat lähiön sosio-materiaaliseen järjestykseen. Lopuksi pohdimme, miten ja millaisia osallisuuden kokemuksia ja yhteisöllisyyttä eri asukastoiminnan muodot ovat synnyttäneet. Ja toisaalta kysymme, millaisia tulevaisuuksia nämä arjen utopiat voivat tuottaa. Edellä oleva aineistolainaus on muistelmia kaupungin järjestämästä tiedotustilaisuudesta alueen asukkaille. Se on yksi niistä ”sysäyksistä”, joiden kautta uusintava työmme arjen utopioiden tekemiseksi on muotoutunut. Tekstistä on luettavissa tilaisuuden voimakas tunnelataus, niin yksilöllisenä kokemuksena, tilaisuuteen saapuneiden asukkaiden välillä kuin asukkaiden ja kaupungin viranhaltijoiden välillä (ks. myös Luhtakallio & Mustranta 2018, 28–35; Tuulentie & Kantola 2021). Kaupungin tilaisuudessa esittämät suunnitelmat koulun siirtämisestä pysyvästi pois lähiön alueelta uudelle kaavoitettavalle omakotialueelle synnytti voimakkaan vastarinnan asukkaiden keskuudessa ja sai aikaan sekä asukasyhdistyksen uudelleen elvyttämisen että yli 300 nimen kansalaisadressin keräämisen, joissa molemmissa olimme aktiivisia toimijoita.

Kuvio 1. Asukasaktiivisuuden aikajana

Ennen aineistolainauksessa kuvattua kaupungin asukastilaisuutta olimme jo aloittaneet omaehtoisen asukasaktiivisimmme (ks. Kuvio 1). Sen oli saanut aikaan asuinalueemme vuosia jatkunut kurjistuminen. Suljettu koulurakennus ja siitä seuranneet kehityskulut lähiön alueella aiheuttivat meissä epätoivoa, turhautumista ja jopa raivoa, joka kanavoitui toiminnaksi (Ahmed 2004, Rinne & Olsson 2020). Tämä on nähtävissä myös tämän luvun aloittavassa Whatsapp-keskustelussa, jossa leh-tikirjoitus saa alkunsa siitä, kun “meni hermot”. Uusintava työmme on kautta linjan ollut hyvinkin affektiivista, pelkoa oman kodin, asuinalueemme, ajautumisesta dystooppiseksi ympäristöksi. Sara Ahmed (2010, 29) puhuu ’onnellisista objekteista’ eli asioista, jotka tekevät meidät onnellisiksi. Voimakas affektiivinen objekti, joka on sekä materiaali-sena objektina että kaupungin toimenpiteiden kohteena, ollut meitä moottoroiva tekijä, on alueen keskellä sijaitseva koulurakennus. Se ei ole ollut onnellinen objekti, vaan ennemminkin onneton objekti, joka on “pakottanut” meidät toimimaan (ks. Ahmed, 2010).

Toimintamme voidaan kuvata omaehtoisesti käynnistyneenä kulttuurisuunnitteluna (ks. Mäenpää & Faehnle 2021, 122; Häyrynen 2017). Edellä esitetty aikajana ja aineistolainaus Arlandan lentokentältä

kertovat, miten käynnistimme toiminnan omista lähtökohdistamme. Olemme ajatelleet lähiöitä toisenlaisten maailmojen tekemisen tilana jo ennen koulun tilanteen pitkittymistä ja kärjistymistä. Ajatuksemme oli katsoa pohjoista Korkalovaaran lähiötä kiinnostavana kohteena, ei historiattomana paikkana, jossa ei ole kulttuurista arvoa. Tämä tarkoitti totuttujen ajattelumallien kyseenalaistamista ja astumista sellaiselle alueelle, joka ei vielä ole olemassa (Salmenniemi 2018, 45). Koulun – ja sen mukana koko alueen – tilanteen muuttuminen aina vain hankalammaksi on tuonut arkipäivän utopioihin vakavampia ja totisempia sävyjä. Toisin ajattelun lähtökohta ja toisenlaisten, vaihtoehtoisten maailmojen tekeminen ovat muuttuneet luontevaksi osaksi alueesta puhumisen tapaa, jossa lähiö näyttäytyy erityisenä paikkana.

Siirrymme seuraavaksi käsittelemään, miten uusintavan työn muodot ovat asukasaktivismissamme toteutuneet. Lähtökohtaisesti ne tuntuvat toiminnassamme limittyvän keskenään. Arjen utopinen työemme, joka saa alkunsa Arlandan lentokentällä, on aluksi ja jatkuessaankin ollut hyvin leimallisesti kokeilutyötä (Salmenniemi et al. 2022, 154). Tutkija-kehittäjä-opettajina olemme lähteneet kokeilemaan käytännössä erilaisia teoreettisia ja tietotaidollisia lähtökohtia, joita meille on kertynyt päivätoidemme ja koulutuksen myötä. Meille omien tiedollisten ja taidollisten “osaamispankkien”; teoreettisten, menetelmällisten ja hallinnon rakenteiden edellyttämän ymmärryksen ja yhteistyötaitojen hyödyntäminen ja kanavointi aktivismiimme ja utopiamme uusintavan työn tekemiseen, on ollut luonteva ratkaisu. Erityisesti olemme hyödyntäneet ja testanneet erilaisia kehittämisen menetelmiä, joista yhtä toteutettua, Tulevaisuuskävelyä, mainostimme mahdollisille osallistujille seuraavasti:

Lähiöunelmia: Tulevaisuuden Korkalovaara

Lähde mukaan visioimaan Korkalovaaran tulevaisuutta! Tällä kävelykierroksella mietimme yhdessä, millaisilla kotikulmilla haluaisimme asua vuonna 2025. Niin pienet, suuret, villit kuin maltillisetkin ideat ovat tervetulleita! Kierros on suunnattu kaikenikäisille alueen asukkaille sekä kaupungin suunnittelusta ja päätöksenteosta vastaaville henkilöille. Kierros toteutetaan säästä riippumatta. Osallistuminen edellyttää säänmukaisen asustuksen sekä mahdollisuuden liikkua kävellen kaupunkialueella. Lähtö-

*aika ja -paikka: tiistai 3.9. klo 17, Korkalovaaran kappelin pysäköintialue.
Järjestäjät: #meidänkorkkis ryhmä sekä Rovaniemen kaupunki*

Kokeilutyön avulla on mahdollista rakentaa arjen utopioita ja oppia kokeilujen kautta. Kuten Salmenniemi et al. (2022) kuvaavat, tekemämme kokeilutyö on ollut samanaikaisesti myös hyvin ruumiillista. Se on ollut kävelemistä yhdessä muiden asukkaiden ja kaupungin viranhaltijoiden kanssa alueella tai se on ollut tapahtumien järjestämistä. Olemme myös reflektoineet kokeilutyötä yhdessä ja palauttaneet tekemäämme takaisin tieteellisen keskustelun kentälle, josta esimerkiksi tämä kirjalluku on yksi osoitus (ks. myös Haanpää et al. 2018).

Alkuvaiheiden asukasaktivismissamme painottui omaehtoinen kokeilutyö, mutta asukasyhdistyksen perustaminen toi vuorovaikutustyön yhä keskeisemmäksi osaksi tekemistämme (ks. Salmenniemi et al. 2022, 149). Asukasyhdistyksen uudelleen elvyttäminen johtui siitä, että kaupungin prosesseissa omaehtoista toimintaa ei otettu vakavasti, vain yhdistysmuotoinen toimija näyttäytyi legitimiinä. Yhtäältä jouduimme sopeuttamaan omaa toimintaamme kehikseen sopivaksi, mutta samalla tulimme sitoneeksi itsemme osaksi kaupunkisuunnittelujärjestelmää, joka kanavoi paikallisten osallisuutta asukasyhdistystoiminnan kautta. Kuten Salmenniemi et al. (2022) kuvaavat, vuorovaikutustyössä korostuu neuvottelun taito. Asukastoiminnassa uusintavaa vuorovaikutustyötä tehdään moniulotteisesti yhteisön sisällä, mutta myös muiden toimijoiden ja sidosryhmien kanssa. Omassa toiminnassamme aktivismin pääpaino on ollut vaikuttamistyössä ja siihen liittyvässä vuorovaikutuksessa erityisesti kaupungin eri toimijoiden kanssa. Myös asukasyhdistystoiminnan pääpainopisteeksi nimettiin vaikuttaminen kaupungin prosesseissa aluetta koskevaan päätöksentekoon.

Vaikuttamistoiminnassamme olemme vuorovaikutustyön puitteissa asettaneet lähion tulevaisuuden näkökulman tietoisesti konfliktiin viranhaltijoiden ja kaupungin virallisten suunnitelmien kanssa, koska ne ovat asukasnäkökulmasta näyttäneet dystooppisina. Vuorovaikutustyöllä olemme osallistaneet kaupungin toimijoita tavallaan pakotusti huomaamaan erilaisia Korkalovaaraan alueeseen liittyviä kehittämisen tarpeita ja näkökohtia. Kuten edelläkin kerromme, olemme esimerkiksi kirjoittaneet lehtiin, olleet lehtijuttujen kohteena, järjestä-

neet tapahtumia sekä osallistuneet asukaskuulemisiin ja alueen kehittämistyöryhmiin sekä keränneet asukaskannanoton koulun puolesta. Toisaalta kaikki tämä on vaatinut neuvottelua yhteisistä tavoitteista alueen asukkaiden suuntaan. Asukastoiminnassa arjen utopioita toteutetaan heterogeenisessä “yhteisössä” (ks. Puumala & Maïche 2021). Esimerkiksi kouluprosessissa keskustelimme yhdistysaktiivien kesken paljon siitä, miten asioista viestitään Facebook-sivullamme, jotta ne eivät kärjisty konflikteiksi, ainakaan liikaa. Koska suuri osa toiminnastamme on tapahtunut korona-aikana, Facebookista muodostui muutenkin tärkeä kanava ja yhteisö, jota olemme tietoisesti rakentaneet.

Toisaalta vuorovaikutustyötä on tehty myös yhdistyksen sisällä. Meitä aktiiveja on koko ajan ollut vähän ja jaksaminen on ollut välillä koe-tuksella. Toimintaan lähdettiin hyvin intensiivisesti ja koulusta taistelu osoittautui varsin pitkäksi ja kuluttavaksi prosessiksi. Tätä kirjoittaessa prosessi on kestänyt jo lähes kuusi vuotta. Aktivismissamme negatiiviset tunteet ja kokemukset alueen dystooppisesta kehityksestä olivat toiminnan voimakkaina moottoreina. Tilanteen pitkittyminen ja siihen kiinnittyvät, itseään ruokkivat ja kasvattavat, negatiiviset tunteet ovat muuttuneet uuvuttaviksi ja loppuun polttaviksi energian tuottamisen sijaan. Tämän tunnistaminen on tuottanut aktiivista toiminnan positiivisen kulman ja myönteisten kokemusten tavoittelua. Vähitellen on muodostunut tärkeäksi myös positiivisten asioiden esiintuominen ja toistemme tsemppaaminen, jotta ylipäättään jaksamme tehdä toimintaa, josta tuntuu todentotta Salmenniemeä et al. (2022) lainaten tulleen “ikuiset talkoot”.

Koulusta ja alueen materiaalisesta tulevaisuudesta huolehtimisen ohella olemme tehneet myös muistityötä pyrkien luomaan yhteisöllisyyttä ihmisille tärkeiden asioiden ja tarinoiden kautta. Tähän liittyy sosiaalisen mielikuvituksen näkökulma: olemme pyrkineet näkemään arvoa sellaisissa tarinoissa, joita ei perinteisesti ole nähty kulttuurisesti arvokkaina, ainakaan lähiön ulkopuolella. (ks. Seesmeri 2022.) Asukas-yhdistystoiminnan alkaessa päätimme painattaa Korkalovaara-paidan vesitornilogolla. Vesitorni on vuosikymmeniä ollut alueen maamerkki, joka näkyy vaaran laella myös etelästä Rovaniemelle saavuttaessa autolla tai junalla. Torni on alueella eräänlainen onnellinen objekti: kaikkien tunnistama ja alueen identiteettiä ilmentävä (Ahmed 2010, ks. myös Kajander & Koskinen-Koivisto 2021). Logon suunnittelulla ja paita-

myynnillä pyrittiin luomaan korkalovaaralaista yhteisöidentiteettiä. Suunnittelussa käytettiin graafisen suunnittelun ammattilaista ja hyödynsimme sen viimeistelyssä omaa kokemustamme alueen moninaisesta luonteesta ja heterogeenisestä asujaimistosta siten, että vesitornin juurella näkyy niin kerros-, rivi-, kuin omakotitalojakin. Toisaalta aloittamme tutkimushanke kerää nimenomaan ihmisten tarinoita pyrkien tekemään näkyväksi lappilaisessa kontekstissa melko näkymätöntä urbaania lähiökulttuuria.

Kaikista uusintavan työn muodoista on tullut tai aiheutunut myös ruumiillista työtä (Salmenniemi et al. 2022), vaikka asuinalueellamme ei olekaan ollut “konkreettista korjattavaa”. Uusintava ruumiillinen työ on konkretisoitunut fyysisenä työnä esimerkiksi asukastilaisuuksien ja -tapahtumien järjestämisessä. Roskankeruutapahtuma tai vieraslajitalkoot ovat olleet hyvin konkreettista ruumiillista tekemistä, mutta myös alueesta huolta pitämistä. Niiden lisäksi paitojen verkkokaupan hoito viikkaamisineen, paketoimisineen ja postittamisineen on tehnyt muistityöstä hyvin ruumiillista. Toisaalta taas aktivismin ruumiillisuus tuntuu kehossa: jatkuva hereillä olo kaupungin eri toimialojen päätöksenteosta sekä niihin liittyen loputtomat kannanottojen tai muiden ulostulojen laatimiset sekä yhdistystoiminnan käynnistämisen ja ylläpitämisen käytänteet ovat tehneet aktivismista myös hyvin ruumiillisesti koettua ja väsyttävää (ks. Valtonen & Haanpää, 2018). Yhtäältä pienetkin saavutukset ja “voitot” koulutaistelun tiellä ovat tuottaneet fyysisestikin koettua hyvän olon tunnetta.

Pohdinta: Osallisuus ja arjen utopiat

Olemme edellä käsitelleet lähiöitä tulevaisuuksien paikkoina ja tarkastelleet kokemuksiamme asukasaktivismista arjen utopiana. Olemme tekstissä tuoneet esille autoetnografisten esimerkkien avulla, miten erilaiset arjen utopian uusintavan työn muodot toteutuvat ja vaikuttavat lähiön sosio-materiaaliseen järjestykseen. Tekstin tarkoituksena on siis ollut reflektoida asukasaktivismia ja sen tuottamaa osallisuutta henkilökohtaisesta näkökulmasta, kollektiivisen affektiivisen autoetnografian kautta. Tässä viimeisessä alaluvussa nostamme esille näkökulmia siihen,

miten ja millaisia osallisuuden kokemuksia ja yhteisöllisyyttä eri asukas-toiminnan muodot ovat synnyttäneet.

Kuten edellä tuomme esille, olemme yhtäältä aktiivisen mielikuvittelun ja erilaisten tulevaisuuksien pohtimisen kautta “ajautuneet” asukasaktiiveiksi ja siten osin tulleet pakko-osallisiksi asukastoiminnan kehittäjinä ja puolesta puhujina. Toisaalta olemme tuoneet esille myös sen sosiaalisen ja myös materiaalisen kapasiteetin, jonka varaan olemme pystyneet rakentamaan toimintaa. Menetelmällinen sekä tietoperustaan liittyvä sosiaalinen ja vuorovaikutuksellinen kapasiteetti on ollut tärkeää pitkittyneissä prosesseissa, joiden ymmärtämisellä ja hallitsemisellaan suuri merkitys vaikuttavuuden näkökulmasta. Jotta esimerkiksi kaupungin toimijoiden kanssa pystyy keskustelemaan “samalla sivulla” on osattava puhua “samaa kieltä”. Samalla kun koemme tämän olleen hyödyllistä, on tarpeen pohtia myös kriittisesti osallisuuden näkökulmaa lähiöiden kehittämisessä. Osallistavien menetelmien kokeilu, mutta myös kriittinen tarkastelu ovat tärkeitä vaihtoehtoisten tulevaisuuksien tunnistamisessa sekä erilaisten näkökulmien huomioimisessa (Harju-Myllyaho & Jutila 2021, 152, ks. myös Sjöblom 2022 ja Mäenpää et al. tässä teoksessa).

Ensinnäkin, vaikuttavien tulosten, kuten esimerkiksi onnistuneiden tapahtumien, someviestinnän ja kaupungin prosesseissa vaikuttamisen myötä, myös odotukset toiminnalle ovat kasvaneet. Toisin sanoen asukasystyhtymästä odotetaan tiettyä toiminnan tasoa, johon meillä ei aina ole ollut muun elämän puitteissa mahdollisuutta tarttua. Lisäksi meille on ollut luontevaa ideoida ja kirjoittaa erilaisia hakemuksia ja pieniä projekteja, ja siten olemmekin osin kokeneet velvollisuudeksi

hankkia alueelle resursseja, vaikka meillä ei itsellä olisikaan aikaa kaikkien vaikuttavien projektien toteuttamiseen. Näin siis kyvykkyys ja pystyvyys voivat kääntyä itseään vastaan ja saada aikaan kokemuksen ikuisista talkoista. Olemme myös huomanneet, että erilaiset osallistamisen menetelmät tuottavat erilaista osallisuutta. Tämä näkyy selkeästi toiminnassamme ja siinä, millaiset kohderyhmät kiinnostuvat erilaisista toimenpiteistä. Esimerkiksi aikaisemmin kuvattu tulevaisuuskävely on vedonnut tietyn tyyppiseen yleisöön (lähinnä virkamiehiin), kun taas tarinankerrontaan ja yhteisöllisyyteen liittyvät tapahtumat ja toiminta on saanut liikkeelle myös paikallisia (vrt. Luhtakallio & Mustranta

2018, 36–40). Konkreettisesti tämä on näkynyt esimerkiksi järjestämisesämme tapahtumissa, joissa asukkaat tai entiset asukkaat tulevat mielellään juttelemaan ja kertomaan kokemuksistaan alueella. Usein Korkalovaara-aiheiset t-paidat ja kassit resonoivat ihmisten omien kokemusten kanssa saavat heidät tulemaan juttusille. Näin muistityön affektiivisuus luo osallisuuden kokemusta nostalgian kautta. Tällainen osallisuus saat-
taa toisaalta sulkea myös ulkopuolelle. Olemme huomanneet, että niin sanotut viralliset tilaisuudet eivät puolestaan saa aikaan samanlaisia reaktioita, joten ne jäävät ihmisille etäisemmiksi ja osallisuus ”viralliseksi”.

Loppujen lopuksi, meille asukasaktiiveina arkipäivän utopiat eivät olleet niinkään tavoitteita elää toisin tai tuottaa unelmayhteiskuntaa, vaan mahdollistaa ja tuottaa olemassaoloa ja elinolosuhteita, jotka “muualla” voidaan mieltää normaaleiksi hyvinvointiyhteiskunnan toimintaympäristöiksi, ei tavoitetilaksi, jonka edunvalvontaa on hoidettava aktiivisesti kansalaisvoimin. Taustamme on tuottanut meille valmiuksia, joita ilman osallisuuden kokemukset voisivat olla osaltamme toisenlaiset samaan tapaan kuin esimerkiksi Lina Van Aerschot ja Jarkko Salminen (2018) ovat kuvanneet Tesoman lähiötä kuvaavassa artikkelissaan. Tämä tausta on tuonut osaltamme myös erilaisen, kriittisen, tulokulman myös asukasaktivismiin.

OHEISMATERIAALI

Tulevaisuuskävelyn raportti:

Kirjallisuus

- Aalto, Petri & Laaksonen, Mikko (2021) *Turun lähiöt. Aluerakentaminen Turun kaupunkiseudulla*. Sammakko. Turku.
- Ahmed, Sara (2004) *Cultural Politics of Emotions*. Routledge. New York.
- Ahmed, Sara (2010) Happy Objects. Teoksessa Melissa Gregg & Gregory J. Seigworth (toim.) *The Affect Theory Reader*. Duke University Press. Durham.
- Eskelinen, Teppo, Lakkala, Keijo, Lohtaja, Aleksi, Moisio, Olli-Pekka & Pyykkönen, Miikka (2017) Utopia on yhteiskunnallisten vaihtoehtojen etsimisen menetelmä. *Futura* 36 (1), 36–37.
- Harju-Myllyaho, Anu & Jutila, Salla (2021) Conclusion. Teoksessa Anu Harju-Myllyaho ja Salla Jutila (toim.) *Inclusive Tourism Futures*. Channel View Publications. Bristol. <https://doi.org/10.21832/9781845416881>
- Hedrén Johan (2009) Shaping sustainability: Is there an unreleased potential in utopian thought? *Futures* 41(4), 220–225. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2008.09.005>
- Haanpää, Minni (2017) *Event Co-creation as Choreography. Autoethnographic on event volunteer knowing*. Lapland University Press. Rovaniemi.
- Haanpää, Minni, Hakkarainen, Maria, & Harju-Myllyaho, Anu (2018) Katsaus yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen matkailussa: osallisuuden mahdollisuudet pohjoisen urbaaneissa paikallisyhteisöissä. *Matkailututkimus*, 14(2), 44–58.
- Häyrynen, Maunu & Wallin, Antti (2017) *Kulttuurisuunnittelu. Kaupunkikehittämisen uusi näkökulma*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.
- Kajander, Anna & Koskinen-Koivisto Eerika (2021) Aistikokemukset ja affektiivisuus arjen materiaallisen kulttuurin tutkimuksessa. Teoksessa Niina Hämäläinen & Petja Kauppi (toim.) *Paradigma. Näkökulmia tieteen periaatteisiin ja käsitteisiin*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki, 350–365.
- Kortteinen, Matti (1982) *Lähiö: Tutkimus elämäntapojen muutoksesta*. Otava. Helsinki.
- Laukkanen, Anu (2012) *Liikuttavat erot. Etnografisia kohtaamisia itämaisessa tanssissa*. Turun yliopiston julkaisuja C, 355.
- Luhtakallio, Eeva & Mustranta, Maria (2018) *Demokratia suomalaisessa lähiössä*. Into. Helsinki.
- Lukkarinen, Päivi (1998) *Aalto Lapissa. Alvar Aallon Lapin tuotanto*. Atena. Jyväskylä.
- Lähiöohjelma 2020–2022. Hyvinvoivat vetovoimaiset lähiöt. https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Lahiohjelma_2020-2022-3B1828A2_FB2B_4C4D_9D13_BE21A27F26F3-155188.pdf/44f93e8a-3f53-dfb4-39a0-e08f08b8c70b/Lahiohjelma_2020-2022-3B1828A2_FB2B_4C4D_9D13_BE21A27F26F3-155188.pdf?t=1603259591934.

Luettu 13.11.2022.

- Maïche, Karim (2021) Puhetta lähiöstä. Teoksessa Eeva Puumala, Karim Maïche ja Salome Tuomaala-Özdemir (toim.) *Naapurusto - Tarinoita moniäänisestä lähiöstä*. Into. Helsinki.
- Mäenpää, Pasi & Faehnle, Maija (2021) *4. Sektori*. Vastapaino. Tampere.
- Pinto, Jean Paul, Ramírez-Angulo, Pedro Julián, Crissien, Tito J. & Bonett-Balza, Kateryn (2021) The creation of dystopias as an alternative for imagining and materializing a university of the future. *Futures* 134. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2021.102832>
- Puumala, Eeva & Maïche, Karim (2021) Naapuruuden kirjo. Teoksessa Eeva Puumala, Karim Maïche ja Salome Tuomaala-Özdemir (toim.) *Naapurusto - Tarinoita moniäänisestä lähiöstä*. Into. Helsinki.
- Rinne, Jenni & Olsson, Pia (2020) "Täällä on mun kotini." Affektiiviset kokemukset kaupungin merkityksellistämässä. Teoksessa Jenni Rinne, Anna Kajander ja Riina Haanpää (toim.). *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*. Ethnos. Helsinki.
- Roivainen, Irene (1999) *Sokeripala metsän keskellä – lähiö sanomalehden konstruktiona*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Helsinki.
- Salmenniemi, Suvi (2018) Sosiologinen mielikuviutus ja toivon politiikka. *Tieteessä tapahtuu* 36(4), 43–46.
- Salmenniemi, Suvi, Tuomaala-Özdemir, Salome & Ylöstalo, Hanna (2022) Ikuiset talkoot: Uusintava työ arjen utopioiden rakentamisessa. *Poliittinen talous* 10(1), 140–160. <https://doi.org/10.51810/pt.112899>
- Seesmeri, Laura (2022) "Kalevala meidän kaduilla". Menetelmiä aineettoman ja affektiivisen kartoittamiseen. *Yhdyskuntasuunnittelu* 60(1), 106–124.
- Sjöblom, Jonas (2022) Osallistumisen kulttuuriset resurssit asuinalueen suunnittelussa. Tapaustutkimus Arabian alueen täydennysrakentamisesta. *Yhdyskuntasuunnittelu* 60(2), 33–52.
- Tieteen termipankki. Kirjallisuudentutkimus: dystopia. <https://tieteentermi-pankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:dystopia>. Luettu 29.10.2022.
- Tuulentie, Seija & Kantola, Sini (2021) Maaseudulla kaupungissa. Osallistava paikkatieto ja muut menetelmät Rovaniemen maaseutualueiden maankäytön suunnittelussa. *Yhdyskuntasuunnittelu* 59 (2-3), 80–101.
- Valtonen, Anu & Haanpää, Minni (2018) The body in autoethnography. Teoksessa Henna Syrjälä ja Anu Norrgrann (toim.) *Multifaceted autoethnography: Theoretical advancements, practical considerations and field illustrations*. Nova Science Publishers.
- Wallin, Antti, & Rosendahl, Suvi (2017). Kerrostalolähiön kulttuurisen muutoksen kartoitus. Teoksessa Maunu Häyrynen ja Antti Wallin (toim.) *Kulttuurisuunnittelu. Kaupunkikehittämisen uusi näkökulma*. Suomalaisen

Kirjallisuuden Seura. Helsinki.

Van Aerschot, Lina & Salminen, Jarkko (2018). Hyvä, paha lähiö – nuoret ja asuinalueella syntyvä sosiaalinen pääoma. *Sosiologia* 55 (3), 248–262.